

КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ МОДУЛЬНО-РЕЙТИНГОВОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ

У статті досліджується сутність педагогічного контролю навчальних досягнень майбутніх учителів технологій в умовах модульно-рейтингової системи навчання, розглядаються такі методи контролю: тестування, формативне і портфолієне оцінювання, самоконтроль та взаємоконтроль.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку педагогічна освіта України зазнала суттєвих соціально-політичних і економічних змін. Це пов'язано з інтеграцією освітньої системи країни в загальноєвропейський та світовий освітні простори, в яких спостерігається орієнтація на особистісно-професійний розвиток майбутніх фахівців і підвищення якості їх підготовки.

Передумовою входження України до єдиного європейського та світового освітнього простору є виконання умов Болонської декларації, що передбачає досягнення певних цілей, серед яких: запровадження модульного навчання та рейтингової технології оцінювання навчальних досягнень студентів.

Отже, вища педагогічна школа потребує впровадження новітніх комплексних систем контролю, що забезпечували б об'єктивність оцінювання навчальних досягнень майбутніх учителів, зокрема учителів технологій, і їх мотивацію до навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні в теорії і практиці вищої педагогічної освіти накопичено значний досвід, який охоплює багато аспектів контролю навчальних досягнень майбутніх учителів. Значний інтерес вітчизняних і закордонних науковців свідчить про актуальність цієї проблеми.

Питання контролю навчальних досягнень студентів досліджувались в працях таких вчених, як: А. Алексюк, Ш. Амонашвілі, В. Сластьонін, М. Фіцула, Н. Тализіна та інші.

Питання запровадження та використання модульної системи навчання і рейтингової технології контролю навчальних досягнень студентів досліджували вітчизняні педагоги й дослідники: А.Алексюк, І.Бабина, А.Борзих, В.Околеков, І.Драч, В.Козак і Б.Сверіда, Л.Романишина, П.Сікорський, А.Фурман, Г.Цехмістрова.

Мета статті полягає у дослідженні сутності педагогічного контролю навчальних досягнень майбутніх учителів технологій в умовах модульно-рейтингової технології навчання.

Аналіз та узагальнення теоретичних питань з проблеми контролю навчальних досягнень студентів, зокрема майбутніх учителів технологій, показав, що контроль, як дидактичний засіб управління навчанням, спрямований на забезпечення ефективності навчального процесу і підвищення його якості.

Так, з метою підвищення якості навчання, альтернативою традиційній системі оцінювання стала модульно-рейтингова система контролю навчальних досягнень студентів. Основними принципами цієї системи є:

- робота студентів з опанування навчальної дисципліни оцінюється у залікових одиницях;
- сумою залікових одиниць визначається рейтинг;
- облік поточної роботи студентів відображається у підсумковій оцінці (у залікових одиницях);
- кожна навчальна дисципліна має коефіцієнт складності, що враховує особливості і складність різних предметів;
- наявність різних видів контролю;
- навчальний рейтинг студентів за певний період (семестр або рік) визначається як середньоарифметичне значення від рейтингу з кожної дисципліни.

Сучасні українські педагоги В. Журавський та М. Згуровський розглядають [3] модульно-рейтингову систему як технологію навчання у вищій школі, яка охоплює:

- зміст, форми та засоби навчального процесу;
- форми контролю навчальної діяльності студентів, за якого модуль є функціонально

завершеною частиною розділу або теми навчальної дисципліни;

- сукупність теоретичних та практичних завдань відповідного змісту та структури з розробленою системою навчально-методичного та індивідуально-технологічного забезпечення. Головним компонентом зазначеного забезпечення є відповідні форми контролю: попередній, поточний (рейтинговий) та підсумковий (рейтингово-екзаменаційний).

Для ефективної реалізації контролю навчальних досягнень майбутніх учителів технології потрібно усунути низку негативних явищ, що притаманні традиційним методам контролю. Найбільш вагомими недоліками є репродуктивний характер і суб'єктивізм в оцінюванні навчальних досягнень студентів. Отже, виникає потреба у використанні інноваційних та удосконалення традиційних методик контролю.

На думку багатьох провідних науковців, найбільш виправданими методами контролю навчальних досягнень є: тестування, формативне і портфолійне оцінювання, самоконтроль та взаємоконтроль.

Нині однією з найбільш пріоритетних тенденцій у розвитку контролю навчальних досягнень студентів є підвищення об'єктивності оцінювання. У контексті організації контролю навчальних досягнень майбутніх учителів технології потреба підвищення об'єктивності оцінювання детермінує використання тестів, як засобу отримання валідних і достовірних результатів оцінювання.

Саме тест, який слід вважати системою завдань специфічної форми і певного змісту, розробленою у порядку зростання складності та створеною з метою об'єктивної оцінки структури і виміру рівня підготовленості студентів, надає можливість проводити масштабні перевірки навченості студентів та отримувати достовірні результати оцінювання [2].

В умовах сучасної вищої школи, зокрема педагогічних ВНЗ, широко використовується комп'ютерне тестування, яке дає можливість:

- зменшити витрати часу на обробку результатів тестування шляхом її автоматизації;
- усунути помилки при обробці результатів;
- оперативно отримати викладачам і студентам результати тестування;
- зберігати відповіді студентів, тестові бланки і додаткову інформацію для подальшого аналізу;
- прискорити проведення тестування;
- багаторазово його використовувати;
- реалізовувати принципи відкритості і гласності контролю.

Однак, при наявності позитивних сторін, комп'ютерне тестування має певні недоліки: спрямованість лише на вимірювання навчальних досягнень студентів, механічність та уніфікованість даного вимірювання, відсутність співробітницького підходу, висока трудомісткість розробки науково обґрунтованих, валідних і надійних тестів.

Аналіз науково-методичної літератури [2; 5] та педагогічного досвіду дав змогу виділити форми використання комп'ютерного тестування для оцінки рівня навчальних досягнень майбутніх учителів технології:

1. Найпростішою формою є стандартизований тест, який інтегрується у спеціальну комп'ютерну оболонку.

2. Інша форма комп'ютерного тестування передбачає автоматизовану генерацію варіантів тесту, здійснювану за допомогою інструментальних засобів. Варіанти генеруються з банку каліброваних тестових завдань зі стійкими статичними характеристиками. Змістовна валідність і паралельність варіантів забезпечується за рахунок чітко регламентованого відбору завдань кожного варіанта у відповідності зі специфікацією тесту.

3. Комп'ютерне адаптивне тестування, яке базується на спеціальних адаптивних тестах, передбачає оптимізацію складності завдань, адаптуючи її до рівня підготовленості кожного випробуваного студента, і скорочення довжини тесту за рахунок виключення частини завдань. Використання такого алгоритму, як вважає В. Аванесов, вимагає попереднього випробування завдань, визначення міри їхньої складності а також створення банку завдань і спеціальної комп'ютерної програми [1].

У рамках сучасних тенденцій вища педагогічна школа потребує впровадження інноваційних технологій контролю, які б оцінювали не лише знання, вміння та навички студентів, а також й компетентнісні характеристики майбутніх учителів. До таких методів оцінювання належить портфолійне оцінювання, яке має на меті систематичне фіксування та збирання

навчальних напрацювань студентів з подальшим їх оцінюванням і аналізом прогресу щодо досягнення цілей навчання.

Так, протягом певного періоду навчання до «портфолію» майбутніх учителів технології збираються зразки їх власної навчальної діяльності (контрольні роботи, тести, проекти, реферати, доповіді тощо), створюючи колекцію робіт, яка демонструє досягнення і прогрес студентів.

На основі відібраного до «портфолію» матеріалу проводиться всебічна кількісна та якісна оцінка рівня навченості студентів і подальша корекція процесу навчання. Періодично, після закінчення визначеного терміну або завершення певного обсягу робіт студент презентує своє портфолію у групі, на студентській конференції тощо [5].

До переваг портфолійного оцінювання доцільно віднести:

- залучення студентів до оцінювання власних досягнень і прогресу у навчанні;
- співробітницький підхід;
- включення складової самооцінки;
- індивідуальний порядок вимірювання навчальних досягнень студентів.

Отже, навчальне портфолію є інструментом оцінювання динаміки індивідуальних досягнень і комплексних умінь студентів, що активізує навчально-пізнавальну діяльність студентів.

Нині приділяється значна увага поточному контролю. Відбувається переосмислення ролі поточного оцінювання, яке займає вагоме місце в навчальному процесі ВНЗ розвинутих країн світу. У міжнародній практиці, поточне оцінювання отримало назву «формативного» оцінювання.

У контексті дослідження контролю навчальних досягнень майбутніх учителів технології, формативне оцінювання слід розуміти як систематичне інтерактивне оцінювання прогресу студентів, яке спрямоване на визначення їх потреб та адаптації навчальних технологій відповідно до виявлених потреб.

Проведений науково-педагогічний пошук дав змогу виділити позитивні сторони формативного оцінювання:

- сприяння високим досягненням і рівності (можливість використання оцінних технологій, які визнають відмінності (індивідуальні, культурні, мовні тощо) між студентами);
- формуванню навичок навчання протягом життя.

Серед засобів оптимізації контролю навчальних досягнень майбутніх учителів технології доцільно виділити самоконтроль, ефективна організація якого спонукає студентів до підвищеної відповідальності та рефлексії.

Самооцінка власних навчальних досягнень студентів розвиває:

- критичне ставлення до своїх здібностей і можливостей;
- об'єктивність оцінювання власних результатів навчання;
- відповідальність та вимогливість до себе.

Аналіз наукових джерел показав, що за результатами самооцінки студентів можна поділити на три групи: до першої групи входять студенти, які переоцінюють власні навчальні досягнення; до другої - недооцінюють власні навчальні досягнення; до третьої – оцінюють себе адекватно.

З метою формування навичок самоконтролю та адекватної самооцінки майбутніх учителів технології потрібно:

- мотивувати виставлену студентів оцінку,
- пропонувати йому оцінити свою відповідь,
- організувати у групі або підгрупі взаємоконтроль, рецензування відповідей інших студентів тощо;
- ознайомити студентів з нормами і критеріями оцінювання навчальних досягнень.

Результати самоконтролю і самооцінки навчальних досягнень повинні відображатися у рейтингу студента, що має сприятливий вплив на зміцнення відповідальності майбутніх учителів технології за власну навчально-пізнавальну діяльність.

Висновки. Отже, запорукою ефективної реалізації контролю навчальних досягнень майбутніх учителів технологій є використання різних методів оцінювання виходячи з цілей навчання і педагогічних умов, що мають місце. До найбільш педагогічно-перспективних методів науковці відносять тестування, формативне і портфолійне оцінювання, самоконтроль та взаємоконтроль.

До перспективних напрямів подальших наукових пошуків можна віднести визначення педагогічних умов ефективної реалізації контролю навчальних досягнень майбутніх учителів технології у фаховій підготовці.

1. Аванесов В. С. Современные методы обучения и контроля знаний: Уч. пос. Владивосток: Дальрыбвтуз, 1999. – 123 с.

2. Аванесов В. С. Форма тестовых заданий / Аванесов В. С. – М.: Центр тестирования, 2005. – 156 с.

3. Журавський В. С. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти: науково-методичне видання / В. С. Журавський., М. З. Згуровський; Міністерство освіти і науки України, Національний технічний університет «Київський політехнічний інститут». - К.: Політехніка, 2003.

4. Звонников В. И. Современные средства оценивания результатов обучения: учеб. Пособие для студ. высш. учеб. заведений / В. И. Звонников, М. Б. Челышкова. – М.: Издательский центр «Академия», 2007. – 224 с.

5. Пейп С.Дж. Учебные портфолио – новая форма контроля и оценки достижений учащихся / С.Дж. Пейп, М. Чошанов // Великанова А.В. Технологи развития критического мышления через чтение и письмо: дебаты. Портфолио. Сер. Компетентностно–ориентированный подход к образованию: образовательные технологии. – Самара, 2002. – Вып. 2.– С. 81–87.